

Gespreksnotitie rondetafelgesprek mbo - 10 april 2024

Onze samenleving draait op vakmensen. Mbo-studenten zijn daarom onmisbaar. We zijn blij dat wij namens ouders zijn uitgenodigd voor dit rondetafelgesprek, want een groot deel van de mbo-studenten is immers minderjarig. Het gaat om zo'n 157.000¹ van de in totaal bijna 495.000 mbo-studenten. Via ons adviespunt en onze onderzoeken onder ouders krijgen we een goed beeld van wat er speelt in het mbo. In deze notitie delen we onze ervaringen en de signalen van ouders.

Ouderbetrokkenheid in het mbo

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat mbo-studenten baat hebben bij betrokkenheid van ouders.² Ouderbetrokkenheid heeft een positief effect op leerprestaties en helpt bij het tegengaan van schooluitval, een groot probleem in het mbo. Daarbij is niet alleen belangrijk hoe ouders hun kind thuis ondersteunen, maar zijn ook het contact tussen ouder en school én de participatie van ouders op school van invloed op de student.³ In veel gevallen vindt het contact met ouders echter pas plaats als iets niet goed gaat. Dan is het vaak al te laat om nog iets te kunnen veranderen. Goed contact moet vooraf, niet achteraf. We zouden dan ook graag zien dat mbo-instellingen meer werk maken van het betrekken van ouders.

Sinds 1 maart 2010 geldt in het mbo een stelsel van gedeelde medezeggenschap. Personeel en studenten kunnen zo invloed uitoefenen op het beleid van de mbo-school, ouders niet. Binnen mbo-instellingen kan er een vrijwillige ouderraad worden ingesteld als 25 ouders hierom vragen, maar de verplichting is verdwenen. In de praktijk komt het niet van de grond: geen enkele mbo-instelling kent een ouderraad. Mbo-scholen informeren ouders niet over de mogelijkheid om een ouderraad te vormen en nemen geen eigen initiatief om dit te doen. We krijgen zelfs signalen dat scholen weigeren mee te werken aan het bekendmaken van initiatieven van ouders om zo'n raad op te richten. Kortom, de ouderraden op het mbo zijn een dode letter in de wet, waardoor de medezeggenschap van ouders in het mbo is verdwenen.

Schoolkosten

De schoolkosten voor het volgen van een mbo-opleiding kunnen aardig oplopen. De aanschaf van werkkleding, gereedschap en andere benodigdheden drukken zwaar op de financiën van ouders. Ook (verplichte) keuzedelen en stages kunnen studenten en ouders op kosten jagen. Voor minderjarigen op het mbo gelden andere regels dan voor hun leeftijdsgenoten op het havo en vwo. Minderjarige mbo-studenten en hun ouders bekostigen veel leermiddelen uit eigen zak, ondanks dat voor hen de leer- of kwalificatieplicht geldt. Hoewel er stappen zijn gezet om leermiddelen voor basisvakken te vergoeden voor minderjarige studenten, zouden alle leermiddelen voor minderjarige mbo-studenten moeten worden vergoed.

De minister voor primair en voortgezet onderwijs heeft recent duidelijke kaders gesteld voor schoolkosten: wat mag een school wel en niet vragen van ouders om te betalen?⁴ Zo weten ouders bijvoorbeeld dat een school niet om kluishuur mag vragen. Ook in het mbo kunnen dergelijke kaders duidelijkheid bieden.

¹OCW in cijfers (2023). *Aantal studenten in het mbo*.

²Boonk, L. (2020). *Exploring, measuring, and evaluating parental involvement in vocational education and training*. Open Universiteit.

³Expertisepunt LOB (2020). *Handreiking ouderbetrokkenheid en verzuim op het MBO*.

⁴Ouders & Onderwijs (2023). <https://oudersenonderwijs.nl/nieuws/eindelijk-duidelijkheid-over-schoolkosten-voor-ouders/>.

Passend onderwijs

We krijgen veel signalen van ouders van studenten met een ondersteuningsbehoefte. Ondanks het toelatingsrecht worden zij soms ontmoedigd zich in te schrijven, krijgen niet altijd de begeleiding die ze nodig hebben of worden soms te gemakkelijk weer uitgeschreven. Dit speelt ook een rol bij de grote uitval in het mbo. We moeten deze studenten de hulp en ruimte bieden die ze nodig hebben en ze niet langer afrekenen op hun ondersteuningsbehoefte. Een negatief bindend studieadvies is in dergelijke gevallen niet gepast. We moeten helaas constateren dat er niet altijd rekening gehouden wordt met de ondersteuningsvraag van de student. Een andere drempel zien we terug bij het rekenexamen voor studenten met dyscalculie of ernstige rekenproblemen, waarover we u volgende week een petitie aanbieden.

Met de invoering van passend onderwijs in 2014 kwam er voor scholen een wettelijke verplichting het individueel ondersteuningsplan voor de student schriftelijk vast te leggen. Onderzoek van OCW wijst uit dat slechts bij een derde van de studenten de afspraken schriftelijk vastgelegd zijn.⁵ Dat het merendeel van mbo-instellingen dit na al die jaren niet op orde heeft, is zorgelijk.

Stages

De stappen naar een wettelijk minimum voor de stagevergoeding juichen we van harte toe. We ontvangen echter veel signalen over misstanden bij stages, zoals ook de Onderwijsraad constateert.⁶ Jongeren worden niet alleen ingezet als arbeidskracht en moeten volledig meedraaien in het bedrijf, maar verrichten ook werkzaamheden op plekken en tijdstippen waar ze op basis van hun leeftijd niet ingezet mogen worden. Aangezien de minderjarige studenten handelen in opdracht van school heeft de school een verantwoordelijkheid. Studenten en ouders die misstanden aankaarten worden niet altijd serieus genomen door de school.

Onderwijskwaliteit

Om een mbo-diploma te halen hoeven de meeste mbo-studenten geen voldoende te halen voor Nederlands op niveau 2F. Dat betekent dat we studenten laaggeletterd de maatschappij insturen. Mbo-docenten in algemene vakken (Nederlands, Engels, rekenen, burgerschap) zijn, in tegenstelling tot hun collega's in het voortgezet onderwijs, niet altijd opgeleid in het vak dat ze geven. Daarmee doen we mbo-studenten tekort. Taal- en rekenonderwijs moet worden gegeven door bevoegde vakdocenten.

BSA en bezwaar

Studenten krijgen op basis van een subjectieve maatstaf een negatief bindend studieadvies. Ook bij verwijdering spelen subjectieve normen een te grote rol. Hierdoor is de uitval hoger dan noodzakelijk. Als een student hiertegen in bezwaar wil, geldt een bezwaartermijn van 2 weken, terwijl de standaardtermijn voor bezwaren 6 weken is. Ook in het hbo en wo is de termijn 6 weken. Bovendien is voor studenten en hun ouders vaak niet duidelijk hoe en waar bezwaar gemaakt kan worden. Maak het afgeven van een BSA daarom ook in het mbo afhankelijk van objectieve studieresultaten (gehaalde studiepunten), in lijn met het hoger onderwijs. Informeer studenten en ouders over de mogelijkheden voor bezwaar en breng de bezwaartermijn in lijn met de standaardtermijn van 6 weken, zodat ook op dit onderwerp de *waaiergedachte* wordt doorgevoerd.

We kijken ernaar uit om in het rondetafelgesprek verder te spreken over het mbo.

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 31 497, nr. 472.

⁶ Onderwijsraad (2024). *Een klemmend beroep*. Den Haag: Onderwijsraad.